

**Parvatibai Chowgule College of Arts and Science
(Autonomous)**

**DEPARTMENT OF MARATHI
COURSE STRUCTURE
THREE YEAR B.A. DEGREE COURSE IN MARATHI**

SEMESTER	CORE COMPULSORY		CORE ELECTIVE			
I	MAR-I.C-1 मराठी कथा स्वरूप आणि उपयोजन (1945 – 2000)	MAR-I.C-2 आधुनिक मराठी कविता स्वरूप व उपयोजन (आरंभ ते 2000)	-	-	-	-
II	MAR-II.C-3 मराठी कादंबरी स्वरूप व उपयोजन (1945-2000)	MAR-II.C-4 मराठी नाटक स्वरूप व उपयोजन (1950 - 2000)	-	-	-	-
III	MAR-III.C-5 काव्यशास्त्र (भारतीय व पश्चात्य)	-	MAR-III.E-1 प्राचीन मराठी वाङ्मय (प्रारंभ – 1650)	MAR-III.E-2 मराठी ललित गद्य: स्वरूप आणि उपयोजन	MAR-III.E-3 साहित्याभिरुची चे स्वरूप	MAR-III.E-4 गोमंतकीय मराठी साहित्य: समीक्षा आणि संशोधन (कविता, कथा, कादंबरी, बालसाहित्य)

IV	MAR-IV.C-6 रसविचार आणि समीक्षाविचार	-	MAR-IV.E-5 प्राचीन मराठी वाङ्मय (1651 – 1818)	MAR-IV.E-6 प्रवासवर्णन: एक अभ्यास	MAR-IV.E-7 कार्यक्रम संयोजन व संचालन कौशल्य	MAR-IV.E-8 गोमंतक आणि कोकण या प्रदेशातील लोककला
V	MAR-V.C-7 व्याकरण	-	MAR-V.E-9 मराठी वाङ्मयाचे सांस्कृतिक स्वरूप	MAR-V.E-10 आत्मचरित्र: साहित्यप्रकार आणि उपयोजन	MAR-V.E-11 पत्रकारिता: स्वरूप आणि कौशल्ये	MAR-V.E-12 भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास
VI	MAR-VI.C-8 भाषाविज्ञान	-	MAR-VI.E-13 मुक्तीपूर्व गोमंतकीय मराठी वाङ्मय	MAR-VI.E-14 मराठी प्रादेशिक कादंबरी : स्वरूप आणि उपयोजन	MAR-VI.E-15 भाषांतर विद्या	MAR-VI.E-16 माहितीपट (डॉक्युमेंटरी) : लेखन आणि उपयोजन

SEMESTER	OPTIONAL COURSES
I	व्यावहारिक मराठी
II	मराठी वाचन - लेखन कौशल्य

SEMESTER	INTER DISCIPLINARY COURSES
V	MAR-V ID-1 मराठी पथनाट्य: स्वरूप व सादरीकरण
VI	MAR-VI. ID-2 मराठी एकांकिका: स्वरूप व सादरीकरण

Parvatibai Chowgule College of Arts and Science
Autonomous
Undergraduate Department of Marathi
Revised Syllabus

F.Y.B.A (Semester - I)

Course Title: मराठी कथा स्वरूप आणि उपयोजन (1945 - 2000)

Course Code: MAR-I.C-1

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

साहित्याच्या मूलभूत प्रकारांपैकी कथा हा एक साहित्याचा प्रकार आहे. या साहित्यप्रकाराची गुण वैशिष्ट्ये समजावून घेणे. मराठी कथा साहित्याचा ऐतिहासिक परामर्श घेणे. सैध्दांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर कथांचा अभ्यास करणे. मराठी कथा साहित्याला समृद्ध बनवणाऱ्या कथांच्या अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर कथा या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन केल्यामुळे या साहित्यप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल. तसेच मराठी कथासाहित्यातील महत्वाच्या कथाकारांचा परिचय होईल. त्याचप्रमाणे कथेतील विविध प्रवाह समजून घेता येतील. कथालेखनाविषयीची आवड निर्माण होईल. कथेची समिक्षा आणि अध्यापन कसे करावे याची ओळख होऊ शकेल. इतर सर्वच लेखनप्रकाराचा पायाभूत लेखनप्रकार म्हणून या प्रकाराची ओळख विद्यार्थ्यांना होऊ शकेल.

Syllabus:

1. सैध्दांतिक स्तर: कथा या साहित्यप्रकाराचा सैध्दांतिक स्तरावर
अभ्यास – घटक व प्रकार (10 Hours)
2. मराठी कथेची वाटचाल - स्थूल स्वरूप (05 Hours)
3. उपयोजित स्तर: (45 Hours)

उपयोजित स्तरावर नेमलेल्या कथा खालीलप्रमाणे

1. गंगाधर गाडगीळ - किडलेली माणसे
2. पु. भा. भावे - सतरावे वर्ष
3. अरविंद गोखले - कातरवेळ
4. व्यंकटेश माडगूळकर - मारुतराया
5. कुसुमावती देशपांडे - समांतर रेषा
6. जी. ए. कुलकर्णी - कैरी
7. महादेव शास्त्री जोशी - मानिनी
8. बा. भ. बोरकर - सोनकेळ
9. विद्याधर पुंडलीक - आजी शरण येते
10. गजानन रायकर - नातालीन
11. आनंद यादव - मोट
12. महादेव मोरे - गायगुली
13. प्रिया तेंडुलकर - नवा गडी

4. निवडक कथांचे स्वयंअध्ययन (कथा निवडीचे स्वातंत्र्य विद्यार्थ्यांना असेल)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुलकर्णी, दा. वि., 'मराठी कथा: स्वरूप आणि आस्वाद', स्वाध्याय महाविद्यालय प्रकाशन, पुणे 1976
2. गणोरकर, प्रभा., डहाके, वसंत आबाजी व इतर (संपा.), 'वाङ्मयीन संज्ञा - संकल्पना कोश', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 2001
3. घवी, रवींद्र., भावे, पुष्पा., व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 2)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2008
4. जोग, रा. श्री., व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 1)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2002
5. जोग, रा. श्री. (संपा.), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 4)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे 1965
6. जोशी, सुधा., 'कथा: संकल्पना आणि समीक्षा', मुंबई विद्यापीठ आणि मौज प्रकाशन गृह, मुंबई 2000
7. देसाई, स. शं., दशरथे, अनंत., 'लेखन कला परिचय', परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, 1998
8. शेवडे, इंदुमती., 'मराठी कथा: उगम आणि विकास', सोमैया प्रकाशन, मुंबई, 1973
9. सरवटे, वि. सी., 'मराठी साहित्य समालोचन (खंड चौथा)', महाराष्ट्र साहित्य सभा, इंदूर, 1979
10. हातकणंगलेकर, म. द., 'मराठी कथा: रूप आणि परिसर', सुपर्ण प्रकाशन, पुणे 1986

Course Title: आधुनिक मराठी कविता स्वरूप व उपयोजन (आरंभ ते 2000)

Course Code: MAR-I.C-2

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

कविता हा साहित्याचा एक मूलभूत प्रकार आहे. या साहित्यप्रकाराची गुण वैशिष्ट्ये समजावून घेणे. मराठी कवितेचा ऐतिहासिक परामर्श घेणे. कवितेच्या अध्ययनातील मूलभूत घटकांचा परिचय करून देणे. सैध्दांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर त्याचा अभ्यास करणे. कवितेच्या प्रत्यक्ष अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे. कवितेचा आशय, अभिव्यक्ती आणि रचनासौंदर्य इ. चा काही कवितांच्याद्वारे अभ्यास करणे.

Learning Outcome:

सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर कविता या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन केल्यामुळे या साहित्यप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल. कविता लेखनाविषयीची आवड निर्माण होईल. समीक्षा आणि कवितेचे अध्यापन कसे करावे याची ओळख होऊ शकेल. इतर सर्वच लेखनप्रकारांचा पायाभूत लेखनप्रकार म्हणून या प्रकाराची ओळख विद्यार्थ्यांना होऊ शकेल.

Syllabus:

1. सैध्दांतिक स्तर: कविता या साहित्यप्रकाराचे स्वरूप - इतर वाङ्मयप्रकारांपेक्षा असलेले वेगळेपण (05 Hours)
2. मराठी कवितेची वाटचाल - प्रातिनिधीक स्वरूपात (05 Hours)
3. कवितेतील स्थित्यंतरे - आधुनिक कवितेच्या संदर्भात (05 Hours)
4. उपयोजित स्तर: उपयोजित स्तरावर नेमलेल्या कविता खालीलप्रमाणे - (सर्व कवितासंग्रह महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयात उपलब्ध असतील, कवितासंग्रहातून विद्यार्थ्यांनी कविता शोधाव्यात अशी अपेक्षा आहे.)
 1. केशवसुत- तुतारी, अंत्यजाच्या मुलाचा पहिला प्रश्न
 2. बालकवी- फुलराणी, खेड्यातील रात्र
 3. भा. रा. तांबे - नववधु प्रिया मी, रिकामे मधुघट
 4. बा.भ. बोरकर- तव नयनांचे दल हलले गं, चित्रवीणा

5. कुसुमाग्रज- कोलंबसाचे गर्वगीत, गाभारा
6. बहिणाबाई चौधरी- माझी माय सरसोती, देव अजब गारोडी
7. इंदिरा संत- मृण्मयी, कुब्जा
8. वसंत बापट- बाभुळ झाड, केवळ माझा सद्यकडा
9. शांता शेळके- ही वाट दूर जाते, पैठणी
10. नारायण सुर्वे- आई, दोन दिवस
11. मंगेश पाडगांवकर- अंतिम सत्य, वेंगुल्य़ाचा पाऊस
12. विं.दा. करंदीकर- माझ्या मना बन दगड, धोंड्या न्हावी

(45 Hours)

निवडक कवितांचे स्वयंअध्ययन (कविता निवडीचे स्वातंत्र्य विद्यार्थ्यांना असेल)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुळकर्णी, वा. ल., 'कविता: जुनी आणि नवी', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 1980
2. केजरकर, देशपांडे प्रकाश., 'मराठी कविता - नवी वळणे', साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद 1994
3. गणोरकर, प्रभा., डहाके, वसंत आबाजी व इतर (संपा.), 'वाङ्मयीन संज्ञा - संकल्पना कोश', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 2001
4. घवी, रवींद्र., भावे, पुष्पा., व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 2)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2008
5. जोग, रा. श्री. व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 1)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2000
6. जोग, रा. श्री.(संपा.), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ४)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे 1965
7. देशपांडे, बालशंकर., 'विवेचन आणि विश्लेषण', श्रीवत्स प्रकाशन, नागपूर 2002
8. बेडेकर, दि. के., 'आधुनिक मराठी काव्य: उदगम आणि भवितव्य', नागपूर विद्यापीठ, नागपूर 1969
9. रसाळ, सुधीर., 'काही मराठी कविता: जाणिवा आणि शैली', शारदा प्रकाशन, 1984
10. शोभणे, रवींद्र (संपा.), 'मराठी कविता: परंपरा आणि दर्शन', विजय प्रकाशन, नागपूर.

Course Title: व्यावहारिक मराठी

Course Code:

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

साहित्याच्या अध्यापनाबरोबरच विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेच्या, दैनंदिन व्यवहारामध्ये आवश्यक असलेल्या भाषिक कौशल्यांचा – क्षमतांचा विकास करणे. भाषिक कौशल्याचे विविध आविष्कार व संपर्क माध्यमे यांच्यातील परस्पर संबंध समजावून घेणे, मराठीचा कार्यालयीन, व्यावसायिक कामकाजात होणारा वापर, गरज व स्वरूपविशेष यांची माहिती करून देणे.

Learning Outcome:

मराठीचा कार्यालयीन, व्यावहारिक कामकाजात कसा वापर होतो त्याची माहिती होईल. दैनंदिन व्यवहारात भाषा व्यवहारासाठी आवश्यक असलेल्या लेखन कौशल्याचा विकास होईल. नोकरी व्यवसाय सांभाळूनही फावल्या वेळात या लेखन कौशल्यामुळे अर्थप्राप्ती होऊ शकेल. स्वतंत्रपणे या लेखनकौशल्यामुळे विद्यार्थ्यांच्या ठिकाणी रोजगारक्षमता कशी प्राप्त होऊ शकते ते ध्यानात येईल.

Syllabus:

1. शुद्धलेखनाचे नियम	(10 Hours)
2. प्रसार माध्यमांसाठी बातमी लेखन	(10 Hours)
3. माहितीपत्रक आणि निवेदन लेखन	(10 Hours)
4. कार्यालयीन लेखन - इतिवृत्त आणि पत्रलेखन	(10 Hours)
5. स्मरणिका लेखन -संपादन	(10 Hours)
6. मुद्रितशोधन	(10 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. काळे, कल्याण., पुंडे, दत्तात्रय, 'व्यावहारिक मराठी', निराली प्रकाशन, पुणे 1994
2. जोशी, चंद्रहास., 'मराठी लेखन दर्शन', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे 1999
3. जाधव, शिवाजी., 'माध्यम लेखन', अभिनंदन प्रकाशन, कोल्हापूर 2008
4. 'जोगळेकर गं ना, व्यावहारिक मराठी', पुणे विद्यापीठ, पुणे
5. तावरे, स्नेहल (संपा.), 'व्यावहारिक मराठी', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे 2004

6. परब, प्रकाश, 'व्यावहारिक मराठी', मिथुन प्रकाशन, मुंबई 1988
7. पाध्ये, प्रभाकर., 'पत्रकारितेची मूलतत्वे', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे 2007
8. बोंबडे, सुहासकुमार., 'मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन', युनिटी प्रकाशन, पुणे 2012
9. माळी, सुनिल., 'बातमीदारी', राजहंस प्रकाशन, पुणे 2008
10. मोकाशी, सयाजीराजे., व नेमाडे रंजना., 'व्यावहारिक मराठी', शेतकरी साहित्य इर्जित (परिषद), महाराष्ट्र 2010
11. 'व्यावहारिक मराठी' - पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे 1985

F.Y.B.A (Semester - II)

Course Title: मराठी कादंबरी स्वरूप व उपयोजन (1945-2000)

Course Code: MAR-II.C-3

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

कादंबरी हा एक कथनात्मक साहित्यप्रकार आहे. कथा आणि कादंबरीत कोणता साम्यसंबंध आणि वेगळेपण आहे त्याचा विद्यार्थ्यांना परिचय करून देणे. सैध्दांतिक स्तरावरील अभ्यासामुळे कादंबरीच्या मूल्यमापनाची तयारी होऊ शकेल. कादंबरी वाचनाची आवड निर्माण करणे.

Learning Outcome:

सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर कादंबरी या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन केल्यामुळे या साहित्यप्रकाराचा नेमका अभ्यास करण्याची व मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल. तसेच मराठीतील महत्वाच्या कादंबरीकारांचा परिचय होईल. कादंबरीलेखनाविषयीची आवड निर्माण होईल. कादंबरीचे सूक्ष्म वाचन कसे करावे, परीक्षण कसे करावे आणि कादंबरीचे अध्यापन कसे करावे याची पूर्व तयारी होईल.

Syllabus:

1. सैध्दांतिक स्तर: कादंबरी या साहित्यप्रकाराचा सैध्दांतिक स्तरावर अभ्यास - घटक व प्रकार (10 Hours)
2. मराठी कादंबरीची वाटचाल - स्थूल स्वरूप व प्रवाहाचा थोडक्यात परिचय. (05 Hours)
3. उपयोजित स्तर: पाठ्यपुस्तक - इंधन- हमीद दलवाई (45 Hours)

निवडलेल्या एका कादंबरीचे स्वयंअध्ययन (कादंबरी निवडीचे स्वातंत्र्य विद्यार्थ्यांना असेल)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुरुंदकर, नरहर., 'धार आणि काठ', देशमुख आणि कंपनी, पुणे 1998
2. खोले, विलास (संपा.), 'गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी', लोकवाङ्मयगृह, मुंबई 2002
3. गणोरकर, प्रभा., डहाके, वसंत आबाजी व इतर (संपा.), 'वाङ्मयीन संज्ञा - संकल्पना कोश', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 2001
4. घवी, रवींद्र., भावे, पुष्पा., व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 2)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2008

5. जोग, रा. श्री., व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड 1)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2002
6. जोग, रा. श्री.(संपा.), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 4)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे 1965
7. देशपांडे, कुसुमावती., 'मराठी कादंबरी पहिले शतक', मुंबई मराठी साहित्य संघ प्रकाशन, मुंबई 1975
8. देशपांडे, बालशंकर., 'कादंबरी विवेचन आणि विश्लेषण', स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे 1998
9. बापट, प्र. वा., व गोडबोले ना, वा., 'मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास', व्हिनस प्रकाशन, पुणे 1973
10. बांदिवडेकर, चंद्रकांत., 'मराठी कादंबरी: चिंतन आणि समीक्षा', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे 1983
11. बांदिवडेकर, चंद्रकांत., 'मराठी कादंबरीचा इतिहास', मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे 1983

Course Title: मराठी नाटक स्वरूप व उपयोजन (1950-2000)

Course Code: MAR-II.C-4

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

साहित्याच्या मूलभूत प्रकारांपैकी नाटक हा एक प्रकार आहे. नाट्यसंहिता म्हणजे काय? काही उपलब्ध नाट्यसंहितांच्या आधारे अभ्यास. या साहित्यप्रकाराची घटकांतर्गत गुण वैशिष्ट्ये समजावून घेणे. मराठी नाटकांची परंपरा थोडक्यात समजावून घेणे. सैध्दांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर त्याचा अभ्यास करणे. मराठी नाटकाला समृद्ध बनवणाऱ्या नाटकांच्या अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर नाटक या साहित्यप्रकाराचे अध्ययन केल्यामुळे नाट्याभ्यासाची एक दृष्टी विद्यार्थ्यांकडे येईल. विद्यार्थ्यांच्या मनामध्ये या प्रकाराविषयी आवड निर्माण होऊन या साहित्यप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल. तसेच मराठीतील महत्त्वाच्या नाटककारांचा परिचय होईल. नाटक लिहिण्याची आवड निर्माण होईल.

Syllabus:

1. सैध्दांतिक स्तर: नाटक या साहित्यप्रकाराचा सैध्दांतिक स्तरावर
अभ्यास - घटक व प्रकार (10 Hours)
2. मराठी नाटकाची वाटचाल - स्थूल स्वरूप (05 Hours)
3. उपयोजित स्तर: पाठ्यपुस्तक - 'कमला' - विजय तेंडुलकर (45 Hours)

निवडलेल्या एका नाटकाचे स्वयंअध्ययन/ संहिता लेखन

संदर्भ ग्रंथ

1. काळे, के. नारायण व इतर., *मराठी रंगभूमी: नाटक, घटना आणि परंपरा*, मराठी साहित्य संघ. मुंबई 1971
2. गणोरकर, प्रभा., डहाके, वसंत आबाजी व इतर (संपा.), *वाङ्मयीन संज्ञा – संकल्पना कोश*, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई 2001
3. घवी, रवींद्र., भावे, पुष्पा., व इतर (संपा.), *प्रदक्षिणा (खंड 2)*, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे 2008
4. जोग, रा. श्री.(संपा.), *मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड 4)*, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे 1965

5. नाईक, राजीव, भोळे, प्रवीण., *भारतीय प्रयोग कलांचा परिचय व इतिहास - नाट्य*
,लोकवाङ्मयगृह, मुंबई 2010
6. राजापुरे तापस, पुष्पलता., *खानोलकरांची नाट्यसृष्टी*, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर 2008

Course Title: मराठी वाचन लेखन कौशल्य

Course Code:

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

वाचनाबरोबरच विविध लेखनकौशल्यांची ओळख करून घेणे, लेखनकौशल्याची क्षमता निर्माण करणे. भाषिक कौशल्ये ज्या ज्या घटकांद्वारे वा माध्यमांद्वारे विकसित होऊ शकतील त्या सर्व घटकांचा व माध्यमांचा सविस्तर परिचय करून देणे. प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक व उपयोजनांस उद्युक्त करून एकंदरीतच लेखन कौशल्याचे आजच्या संदर्भातील महत्त्व पटवून देणे.

Learning Outcome:

लेखन क्षमता विकसित झाल्यामुळे सर्व माध्यमांसाठी त्या - त्या लेखनप्रकारानुसार विद्यार्थ्यांच्या ठिकाणी लेखनकौशल्ये विकसित होऊ शकतील. अर्थप्राप्तीच्या दृष्टीने ही लेखनकौशल्ये अत्यंत उपयुक्त ठरतील. या लेखनकौशल्यामुळे जीवनात यशस्वी झालेल्यांशी संपर्क होऊन स्वतःचा उद्योग व्यवसाय निर्माण करण्याची क्षमता – आवड विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होऊ शकेल.

Syllabus:

1. विरामचिन्हे	(05 Hours)
2. श्रुतिका, नाटिका लेखन	(10 Hours)
3. पटकथा लेखन, माहितीपट लेखन	(15 Hours)
4. मुलाखत लेखन	(10 Hours)
5. परीक्षण (ग्रंथ, नाट्य आणि चित्रपट)	(10 Hours)
6. भाषांतर	(10 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कर्हाडे, सदा., 'भाषांतर', लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई.
2. काळे, कल्याण., सोमण, अंजली., 'भाषांतरमीमांसा', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
3. देसाई, स. शं., दशरथे, अनंत., 'लेखन कला परिचय', परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, 1998
4. फडके, अरूण., 'मराठी लेखन कोश', अंकुर प्रकाशन, ठाणे.
5. बोबडे, सुहासकुमार., 'मराठी भाषा उपयोजन आणि सर्जन', युनिटी प्रकाशन, पुणे 2012

6. मोहिते, शरदिनी., 'व्यावहारिक मराठी भाषा', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
7. रोकडे, मनोहर., 'व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
8. वाळंबे, मो. रा., 'मराठी शुद्धलेखन प्रदीप', नितीन प्रकाशन, पुणे 2004
9. शेळके, भास्कर., (संपा)., 'प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

S.Y.B.A (Semester - III)

Course Title: काव्यशास्त्र (भारतीय व पाश्चात्य)

Course Code: MAR-III.C-5

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. काव्य या वाङ्मयप्रकाराच्या व्याख्या व स्वरूप समजावून घेणे.
2. काव्यशास्त्र - शास्त्र म्हणून मीमांसा / सिध्दांतन अभ्यासणे.
3. संस्कृत साहित्यातील काव्यलक्षणाची ओळख करून घेण्याबरोबरच पाश्चात्य साहित्यातील काव्यलक्षणांचा परिचय करून देणे.
4. भारतीयांची काव्यप्रयोजने व पाश्चात्यांची काव्यप्रयोजने यांची माहिती होईल.
5. प्रतिभेचे स्वरूप व काव्यातील तिचे महत्त्व कोणते याविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती होईल.

Learning Outcome:

1. काव्य या साहित्यप्रकाराची विद्यार्थ्यांना ओळख होईल त्याचबरोबर एक शास्त्र म्हणून काव्यशास्त्राची बाजू ध्यानात येईल.
2. प्राचीन काव्यापासून म्हणजे संस्कृत साहित्यातील काव्यलक्षणे व पाश्चात्य साहित्यातील काव्यलक्षणे समजल्यामुळे, एकूणच काव्यशास्त्राचा सखोल अभ्यास होईल.
3. काव्यनिर्मितीकडे, प्राचीन भारतीय साहित्याभ्यासकांनी आणि पाश्चात्य साहित्याभ्यासकांनी कोणकोणत्या हेतूने पाहिले आणि काव्यनिर्मिताची कोणकोणती प्रयोजने होती त्याचा सविस्तर अभ्यास होईल.
4. काव्यनिर्मितीत प्रतिभेचा महत्त्वाचा परिचय होईल.
5. काव्याकडे पाहण्याची एक समीक्षात्मक, विश्लेषणात्मक दृष्टी प्राप्त होईल.

Syllabus:

1. काव्य - व्याख्या, स्वरूप, प्रकार व शास्त्र म्हणून मीमांसा	(15 Hours)
2. काव्यलक्षणे - भारतीय व पाश्चात्य	(15 Hours)
3. काव्यप्रयोजने - भारतीय व पाश्चात्य	(15 Hours)
4. प्रतिभेचे स्वरूप व कार्य	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुळकर्णी वा. ल., 'साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा', मुंबई. दु. आ., 1995
2. गाडगीळ स. रा., 'काव्यशास्त्रप्रदीप', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 2010
3. जोग रा. श्री., 'अभिनव काव्यप्रकाश'
4. ढवळे वि. ना., 'साहित्याचे तत्त्वज्ञान', प. आ., पुणे, 1984
5. देशपांडे ग. त्र्यं., 'भारतीय साहित्यशास्त्र', मुंबई, 1980
6. पाटील गंगाधर, 'समीक्षेची नवी रूपे', मुंबई, 1982
7. यादव आनंद, 'साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया', मेहता प्रकाशन, पुणे, 1989
8. यशवंत मनोहर, 'नवे साहित्यशास्त्र', विजय प्रकाशन, नागपूर, 2001

Course Title: प्राचीन मराठी वाङ्मय (प्रारंभ – 1650)

Course Code: MAR-III.E-1

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. मराठी भाषेच्या उगमाच्या खुणा जाणून घेऊन प्राचीन मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यांचा परिचय करून देणे.
2. जुन्या मराठी साहित्याच्या विकासाला हातभार लावणाऱ्या साहित्यिकांचा त्यांच्या महत्वाच्या कलाकृतींच्या आधारे परिचय करून देणे.
3. प्राचीन मराठी साहित्यातील बदलत्या प्रवृत्ती आणि प्रवाहांची ओळख करून देणे.
4. विविध पंथीय मराठी वाङ्मयाच्या लेखनप्रेरणा व स्वरूप समजावून देणे.

Learning Outcome:

1. या अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनातून मराठी भाषेच्या उगमापासूनचा इतिहास विद्यार्थ्यांना अभ्यासता येईल.
2. प्राचीन मराठीच्या विविध कालखंडांमध्ये साहित्यातील बदलत्या प्रवृत्ती आणि प्रवाह यांचा परिचय होईल.
3. विविध कालखंडातील साहित्यिक व त्यांच्या साहित्याचा परिचय विद्यार्थ्यांना करून घेता येईल.
4. प्राचीन मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.

Syllabus:

1. यादवपूर्व काळातील मराठीचे स्वरूप. (10 Hours)
2. यादवकालीन मराठी वाङ्मय - महानुभाव पंथ, वारकरी पंथ (ज्ञानेश्वर, नामदेव, संत कवी – गोरा कुंभार, सावतामाळी, चोखामेळा, संत कवयित्री – जनाबाई, मुक्ताबाई) (15 Hours)
3. बहामनी कालीन मराठी वाङ्मय - ख्रिस्ती मराठी वाङ्मय, संत कवींची वाङ्मय निर्मिती (एकनाथ) (10 Hours)
4. शिवकालीन मराठी वाङ्मय (तुकाराम आणि रामदास) (10 Hours)
5. उपयोजित स्तर - पाठ्यपुस्तक: तुकारामांचे निवडक अभंग (संपा) प्र.न.जोशी (20 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. गोसावी, र. रा., 'महाराष्ट्रातील पाच भक्ती संप्रदाय', प्रतिमा प्रकाशन
2. जोग, रा. श्री. (संपा.), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड एक ते तीन)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
3. डहाके, वसंत आबाजी., 'मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
4. तुळपुळे, शं. गो., 'महानुभाव पंथ व त्यांचे वाङ्मय', व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
5. देशपांडे, अ. ना., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग एक (महानुभाव अखेर)', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. दुसरी, जाने 1995.
6. देशपांडे, अ. ना., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग दुसरा (ज्ञानदेव - नामदेव)', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. दुसरी, जाने 1996.
7. देशपांडे, अ. ना., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग तिसरा (एकनाथ - पर्व - प्रारंभ)', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. दुसरी, मे 2002.
8. देशपांडे, अ. ना., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग चौथा (एकनाथ - मुक्तेश्वर)', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. पहिली, जाने 1977.
9. देशपांडे, अ. ना., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग पाचवा (तुकाराम - रामदास)', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, आ. पहिली, जाने 1982.
10. नसिराबादकर, ल. रा., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास', फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.

Course Title: मराठी ललित गद्य स्वरूप आणि उपयोजन

Course Code: MAR-III.E-2

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. हा एक ललित साहित्याचा प्रकार आहे. या साहित्यप्रकाराची गुण वैशिष्ट्ये समजावून घेणे.
2. मराठी ललित गद्याचा ऐतिहासिक परामर्श घेणे.
3. सैध्दांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर त्याचा अभ्यास करणे.
4. मराठी ललित गद्याला समृद्ध बनवणाऱ्या ललित निबंधांच्या अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

1. ललित गद्य या वाङ्मयप्रकाराची ओळख होईल.
2. सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर ललित गद्याचे अध्ययन केल्यामुळे या लेखनप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.
3. मराठी ललित निबंधांचे लेखन करणाऱ्या महत्वाच्या लेखकांचा परिचय होईल.
4. या लेखनप्रकारातील विविध प्रवाह समजून घेता येतील.
5. ललित गद्याच्या वाचन व लेखनाची आवड निर्माण होईल.

Syllabus:

1. सैध्दांतिक स्तर: मराठी ललित गद्य स्वरूप व प्रकार (05 Hours)
2. मराठी ललित गद्य वाटचाल - स्थूल स्वरूप (05 Hours)
3. उपयोजित स्तर - पाठ्यपुस्तक: मुठीतलं आकाश- सिसिलिया कार्दालो (निवडक 12 निबंधांचा समावेश) (45 Hours)
4. निवडक ललित निबंधांचे स्वयंअध्ययन: वाचन, चर्चा आणि मूल्यांकन (कोणत्याही गोमंतकीय ललित निबंधाची निवड करता येईल) (5 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अदवन्त, म. ना., बनहट्टी, श्री. ना., 'बहुरूपी निबन्ध', सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर, 1966.
2. आचार्य, मा. ना., 'अनुषंग',

3. चौधुले, वि. शं., 'ललितगद्य ते मुक्तगद्य', मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.
4. देसाई, स. शं., दशरथे, अनंत., 'लेखन कला परिचय', परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, 1998.
5. यादव, आनंद, 'ललित गद्याचे तात्त्विक स्वरूप आणि मराठी लघुनिबंधाचा इतिहास', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1996

Course Title: साहित्याभिरुचीचे स्वरूप

Course Code: MAR-III.E-3

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. विद्यार्थ्यांची वाङ्मयीन अभिरुची विकसित करणे.
2. मराठी साहित्यासंबंधी रुची निर्माण करणे.
3. विद्यार्थ्यांमध्ये साहित्यास्वाद घेण्याची विविधांगी क्षमता विकसित करणे.
4. साहित्याभ्यासातून जीवनविषयक दृष्टी विकसित करणे.
5. विविध साहित्यविषयक उपक्रमांचा प्रसार आणि नेतृत्व करणे.

Learning Outcome:

1. वैयक्तिक पातळीवर आणि कौटुंबिक किंवा सामाजिक पातळीवरील वाचन संस्कृती विकसित होण्यास हातभार लागेल.
2. वाचनसंस्कृतीतून घरोघरी ग्रंथ संपदा वाढीस लागेल.
3. वैयक्तिक पातळीवरील नेतृत्व गुणांची जोपासना करण्याबरोबरच सामाजिक पातळीवरील साहित्यविषयक उपक्रमशिलता वाढीस लागेल.

Syllabus:

1. साहित्याचा वाचन व्यवहार - वाचनसंस्कृती वृद्धिंगत होण्यासाठी विद्यार्थ्यांचा सहभाग वाढवण्याचे विविध मार्ग. (10 Hours)
2. साहित्याचा सामाजिक व्यवहार - ग्रंथ प्रकाशन, ग्रंथ चर्चा, साहित्यिकांशी संवाद. (15 Hours)
3. साहित्यविषयक उपक्रमशिलता – ग्रंथ प्रदर्शने, ग्रंथ वितरण, ई. वितरण प्रणाली (15 Hours)
4. गटवार पद्धतीने विविध उपक्रमांचे आयोजन – काव्यवाचन, कथाकथन, पारितोषिक वितरण, परिसरातील एखाद्या लोककलेचे आयोजन. (15 Hours)
5. राज्य, राष्ट्रीय आणि अंतरराष्ट्रीय, पातळीवरील विविध साहित्य पुरस्कारांची माहिती. (05 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. जोंधळे, महावीर., 'साहित्य आणि आविष्कार', स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, 2002.
2. पवार, गो. मा., 'साहित्यमूल्य आणि अभिरुची', साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

3. पाटील, मोहन., 'ग्रामीण साहित्य आणि संस्कृती', स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.
4. पाध्ये, दिगंबर., 'साहित्य, समाज आणि संस्कृती', लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
5. मेश्राम, केशव., 'साहित्य संस्कृती मंथन', स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, 2004.
6. यादव, आनंद., 'साहित्याची निर्मितीप्रक्रिया', मेहता प्रकाशन, पुणे.
7. साने. ह. श्री., 'सामाजिकशास्त्रे आणि साहित्य अंतःसंबंध', प्रतिमा प्रकाशन
8. सोमण, अंजली., 'साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
9. प्रकाशनविश्व, 2017
10. लोकराज्य वाचनसंस्कृती विशेषांक, 2016

Course Title: गोमंतकीय मराठी साहित्य: समीक्षा आणि संशोधन
(कविता, कथा, कादंबरी, बालसाहित्य)

Course Code: MAR-III.E-4

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. गोमंतकीय मराठी साहित्य वाचण्याची आवड निर्माण करणे.
2. विविध साहित्यप्रकारातील साहित्याचे वाचन व त्या त्या साहित्यप्रकारातील साहित्याची ओळख करून घेणे.
3. साहित्याची समीक्षा – विविध साहित्य प्रकारांची ओळख व समीक्षेचे विशेष समजावून घेणे.
4. साहित्य संशोधन – संशोधन स्वरूप, पद्धती व प्राथमिक संशोधनपर अभ्यासाचे महत्त्व समजावून घेता येईल.
5. निवडलेल्या विषयावर लघुशोधनिबंध वा लघुप्रकल्प लेखन तयार करून घेणे.

Learning Outcome:

1. गोमंतकीय मराठी साहित्याची/साहित्यप्रकाराची विद्यार्थ्यांना ओळख होईल.
2. गोमंतकीय मराठी साहित्याचे कोणकोणत्याप्रकारे विकसन झाले, स्थित्यंतरे झाली त्याचा स्थूल परिचय विद्यार्थ्यांना होऊ शकेल.
3. वाचलेल्या गोमंतकीय मराठी साहित्यावर/पुस्तकांवर विविध मराठी वृत्तपत्रांतून, नियतकालिकांतून विद्यार्थ्यांना समीक्षणे लिहिता येतील.
4. साहित्याच्या संशोधन पद्धतीनुसार एखाद्या साहित्य प्रकारातील गोमंतकीय साहित्यावर वा पुस्तकावर लघुशोधनिबंध वा लघुप्रकल्पकार्य तयार करून घेता येतील.

Syllabus:

1. चार गोमंतकीय मराठी साहित्य प्रकाराचे आरंभापासूनचे स्वरूप	(15 Hours)
2. समीक्षा – स्वरूप, विविध पद्धती, परीक्षण/समीक्षण	(15 Hours)
3. लघुशोधनिबंध आणि लघुप्रकल्पकार्यासाठीचे संशोधन व त्याचे स्वरूप	(15 Hours)
4. संशोधन लेखन, सादरीकरण, मूल्यांकन	(15 Hours)

लघुशोधनिबंध वा लघुप्रकल्पकार्य - विषय

(अ) गोमंतकीय मराठी कविता

1. संत सोहिरोबानाथ अंबिये यांच्या स्फुट कवितेतील सामाजिक उपदेशाचे स्वरूप.
2. बा.भ. बोरकर यांच्या 'आनंदभैरवी' या काव्यसंग्रहातील गोमंतकीय निसर्ग.
3. गजानन रायकर यांच्या 'रंगयात्रा' या काव्यसंग्रहातील सामाजिकता

(ब) गोमंतकीय मराठी कथा

1. पं.महादेवशास्त्री जोशी यांच्या 'खडकातील पाझर' या कथासंग्रहातील संस्कारशीलतेचे स्वरूप.
2. वि.ज. बोरकर यांच्या आदिंश या कथासंग्रहातील गोमंतकीय समाजजीवन.
3. विठ्ठल गावस यांच्या 'ओझं' या कथासंग्रहातील प्रादेशिकता.

(क) गोमंतकीय मराठी कादंबरी

1. सुभाष भेण्डे यांच्या 'अंधारवाटा' या कादंबरीतील महानगरीय जीवन.
2. स.शं.देसाई यांच्या 'महापर्व' कादंबरीतील महाराणी ताराबाईची व्यक्तिरेखा.
3. माधवी देसाई यांच्या कथा एका राजाची या कादंबरीतील स्त्रीजीवन.

(ड) गोमंतकीय मराठी बालसाहित्य

1. सुधाकर प्रभू यांच्या 'हे अभिमन्यूचे वारस' कादंबरिकेतील ऐतिहासिक घटनाप्रसंगांचे चित्रण.
2. निलिमा आंगले यांच्या 'पर्यांचा देश' या संग्रहातील बालकवितेचे विशेष.
3. अवधूत कुडतरकर यांच्या 'जंतर मंतर छू' मधील अद्भुत वातावरण.

संदर्भ ग्रंथ

1. अडसूळ श्रीकृष्ण, 'गोमंतकीय मराठी साहित्य आशय आणि आविष्कार', शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, 2013
2. अडसूळ श्रीकृष्ण (संपा.), 'गजानन रायकर यांचे साहित्य - स्वरूप आणि मीमांसा', मराठी विभाग-चौगुले कॉलेज प्रकाशन, मडगाव, 2013
3. घवी रवींद्र, श्रीकांत रासकर (संपा.), 'स्वातंत्र्योत्तर गोमंतकीय मराठी कथा', गोमंतक साहित्य सेवक मंडळ प्रकाशन, पणजी, 2006

4. घवी रवींद्र, 'मागोवा: गोमंतकीय मराठी साहित्यिकांचा', राजहंस वितरण, पणजी, 1998
5. तडकोड सु.म.(संपा.), 'नरेंद्र बोडके यांची समग्र कविता', शारिवा प्रकाशन, पुणे, 2012
6. नाडकरणी एस्.एस्., कोमरपंत सोमनाथ (संपा.), 'गोमंतकीय मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड-2)', गोमंतक मराठी अकादमी प्रकाशन, पणजी, 2003
7. प्रभुदेसाई वि. बा., घवी रवींद्र (संपा.), 'गोमंतकीय मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड-1)', गोमंतक मराठी अकादमी प्रकाशन, पणजी, 2003
8. बोडके नरेंद्र (संपा.), 'गोमंतकीय मराठी कवितेचे अर्धशतक 1960-2010', नंदिनी प्रकाशन, पुणे, 2010

S.Y.B.A (Semester - IV)

Course Title: रसविचार आणि समीक्षाविचार

Course Code: MAR-IV.C-6

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. प्राचीन भारतीय साहित्यशास्त्रातील रससंकल्पना समजावून घेणे.
2. साहित्याभ्यासात असलेले रससौंदर्याचे महत्त्व ध्यानात घेणे.
3. साहित्यातील समीक्षेचे महत्त्व ध्यानात आणून देणे.
4. विविध समीक्षा पद्धतींद्वारे एखाद्या पुस्तकाचे समीक्षण करणे.

Learning Outcome:

1. रसविचार समजावून घेतल्याने समीक्षेसाठी आवश्यक ती दृष्टी येईल.
2. साहित्याच्या सौंदर्यातील रसविचाराचे महत्त्व ध्यानात येईल.
3. वेगवेगळ्या समीक्षा पद्धतीचा अभ्यास होईल.
4. निवडलेल्या वाङ्मयप्रकारातील एखाद्या ग्रंथाचे परीक्षण करणे शक्य होईल.

Syllabus:

1. 'रस' - स्वरूप व सिद्धांतन	(15 Hours)
2. रसनिष्पत्तिविषयक विविध उपपत्ती व आधुनिकांचे रसविवेचन	(15 Hours)
3. समीक्षा – संकल्पना, प्रयोजन, स्वरूप	(15 Hours)
4. विविध समीक्षा पद्धती	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुळकर्णी वा. ल., 'साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा', मुंबई, 1995
2. गाडगीळ गंगाधर., 'खडक आणि पाणी', उत्कर्ष प्रकाशन, पुणे, 2003
3. गाडगीळ स. रा., 'काव्यशास्त्रप्रदीप', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 2010
4. गोडबोले, एन्., 'साहित्य समीक्षा: स्वरूप आणि विकास', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1981
5. जोग रा. श्री., 'अभिनव काव्यप्रकाश', मौज प्रकाशन, मुंबई, 2008
6. दादेगावकर पद्माकर., 'रसचर्चा', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 1994
7. देशपांडे ग. त्र्यं., 'भारतीय साहित्यशास्त्र', मुंबई, 1980
8. देशपांडे, माधव., 'साहित्य साधन', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 1961
9. पाटणकर वसंत., 'साहित्यशास्त्र', पद्मगंध प्रकाशन, पुणे, 2006
10. यशवंत मनोहर, 'नवे साहित्यशास्त्र', विजय प्रकाशन, नागपूर, 2001

Course Title: प्राचीन मराठी वाङ्मय (1651- 1818)

Course Code: MAR-IV.E-5

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. प्राचीन मराठी भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यांचा परिचय करून देणे.
2. जुन्या मराठी साहित्याच्या विकासाला हातभार लावणाऱ्या साहित्यिकांचा त्यांच्या महत्वाच्या कलाकृतींच्या आधारे परिचय करून देणे.
3. प्राचीन मराठी साहित्यातील बदलत्या प्रवृत्ती आणि प्रवाहांची ओळख करून देणे.

Learning Outcome:

1. या अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनातून जुन्या मराठी साहित्याचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
2. प्राचीन मराठीच्या विविध कालखंडांमध्ये साहित्यातील बदलत्या प्रवृत्ती आणि प्रवाह यांचा परिचय होईल.
3. विविध कालखंडातील साहित्यिक व त्यांच्या साहित्याचा परिचय विद्यार्थ्यांना करून घेता येईल.
4. प्राचीन मराठी साहित्यातील विविध साहित्यप्रकारांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.

Syllabus:

1. प्राचीन आणि मध्ययुगीन साहित्य: या संज्ञातील साम्यभेद (02 Hours)
2. मराठीतील पंडिती काव्य: प्रेरणा, स्वरूप आणि परंपरा (मुक्तेश्वर, वामन पंडित, रघुनाथ पंडित, श्रीधर, मोरोपंत) (13 Hours)
3. मराठीतील शाहिरी काव्य: स्वरूप व प्रकार (अनंतफंदी, होनाजी बाळा, परशुराम, रामजोशी, प्रभाकर) (10 Hours)
5. मराठीतील बखर वाङ्मय: (शिवपूर्वकाल, शिवकाल, पेशवेकाल) (10 Hours)
6. उपयोजित स्तर – पाठ्यपुस्तक: पैंजण – म. ना. अदवंत (निवडक कवी व कविता) (25 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अदवंत, म. ना., 'पैंजण', साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, सहा. आ, 2013
2. ग्रामोपाध्ये, गं. ब., 'मराठी बखरगद्याचा पुनर्विचार', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1986
युनिव्हर्सल पब्लिकेशन्स, कोल्हापूर.

3. जोग, रा. श्री. (संपा.), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड तीन ते पाच)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1965
4. डहाके, वसंत आबाजी., 'मराठी साहित्य इतिहास आणि संस्कृती', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 2006
5. नसिराबादकर, ल. रा., 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास', फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 1994
6. वाटवे, के. ना., 'प्राचीन मराठी पंडितीकाव्य', जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन, पुणे, 1964
7. हेरवाडकर, र. वि., 'मराठी बखर', व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1957

Course Title: प्रवासवर्णन: एक अभ्यास

Course Code: MAR-IV.E-6

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. या साहित्यप्रकाराची गुणवैशिष्ट्ये समजावून घेणे.
2. मराठी प्रवासवर्णनांचा स्थूल परिचय करून देणे.
3. सैद्धांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर या प्रकाराचा अभ्यास करणे.
4. काही निवडक प्रवासवर्णनांच्या अध्ययनातून या साहित्यप्रकारातील बदलत्या प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

1. प्रवासवर्णन या वाङ्मयप्रकाराची ओळख होईल.
2. सैद्धांतिक व उपयोजित स्तरावर प्रवासवर्णनांचे अध्ययन केल्यामुळे या लेखनप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.
3. मराठी प्रवासवर्णनांचे लेखन करणाऱ्या महत्त्वाच्या लेखकांचा परिचय होईल.
4. या लेखनप्रकारातील बदलते प्रवाह समजून घेता येतील.
5. या लेखनप्रकाराचे बदलते स्वरूप समजून घेता येईल.
6. प्रवासवर्णनाच्या वाचन व लेखनाची आवड निर्माण होईल.

Syllabus:

1. सैद्धांतिक स्तर: मराठी प्रवासवर्णन प्रेरणा, स्वरूप व घटक	(10 Hours)
2. मराठी प्रवासवर्णन वाटचाल - स्थूल स्वरूप	(05 Hours)
3. उपयोजित स्तर - भिंगरीचे पाय- उषा पाणंदीकर	(40 Hours)
4. निवडक प्रवासवर्णनांचे स्वयंअध्ययन: वाचन, चर्चा आणि मूल्यांकन
(नायगराचे नादब्रह्म- गंगाधर गाडगीळ)	(05 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अडसूळ, श्रीकृष्ण.,(संपा.), 'उषा पाणंदीकरांची प्रवासवर्णने स्वरूप आणि चिकित्सा', गोमंतक मराठी अकादमी, 2009
2. देसाई, स. शं., दशरथे, अनंत., 'लेखन कला परिचय', परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, 1998.

3. कुलकर्णी, गो. म., (संपा), 'मराठी वाङ्मयाचा इतिहास', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, पृ. 213, 1991
4. सावंत, वसंत., 'प्रवासवर्णनः एक वाङ्मयप्रकार', महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, 1987

Course Title: कार्यक्रम संयोजन व संचालन कौशल्य

Course Code: MAR-IV.E-7

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. विद्यार्थ्यांमध्ये संयोजन व संचालनाचे कौशल्य विकसित करणे.
2. कार्यक्रमाची आखणी व अन्य तयारी याविषयीची कौशल्ये आत्मसात करणे.
3. व्यक्तिमत्त्व विकास साधणे.
4. विद्यार्थ्यांमध्ये विविधांगी कलागुण विकसित करून त्यांची जीवनविषयक दृष्टी विकसित करणे.
5. विविध साहित्यविषयक उपक्रमांचा प्रसार आणि नेतृत्व करणे.

Learning Outcome:

1. या क्षेत्रामध्ये रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल.
2. स्वयंरोजगाराच्या दृष्टीने या दोन्ही प्रकारांचे महत्त्व पटवून देणे.
3. वैयक्तिक पातळीवरील नेतृत्व गुणांची जोपासना करण्याबरोबरच सामाजिक पातळीवरील साहित्यविषयक उपक्रमशिलता वाढीस लागेल.

Syllabus:

1. कार्यक्रमाची पूर्वतयारी , कार्यक्रमाची आखणी व अन्य पूरक तयारी	(15 Hours)
2. कार्यक्रमाच्या स्वरूपानुसार संयोजन	(10 Hours)
3. सूत्रसंचालनाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व प्रकार	(10 Hours)
4. सूत्रसंचालनाचे तंत्र व सूत्रसंचालकाची भूमिका	(10 Hours)
5. संहिता लेखन व वाचन	(10 Hours)
6. कार्यक्रमाची प्रसिद्धी व दस्तावेज	(05 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. उपयोजित मराठी - 'डॉ. गं. ना. जोगळेकर कृतज्ञताग्रंथ', मोडक केतकी आणि इतर., पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, 2012
2. गडकरी, माधव., 'सभेत कसे बोलावे', क्षितीज प्रकाशन, मुंबई, 1989
3. घाणेकर - थत्ते, ऋचा., 'असे करावे सूत्रसंचालन', अक्षय्य प्रकाशन, पुणे, 2012

4. पंडित, माधव., 'त्रिवेध', प्रकाशन, मडगाव, 2008
5. पाटील, के आर., 'सूत्रसंचालन कसे करावे?', ज्ञानसंवर्धन प्रकाशन, कोल्हापूर, 2014
6. बागडे आचार्य, 'कार्यक्रमाचे प्रभावी संयोजन आणि सूत्रसंचालन', परफेक्ट इन्व्हेंट मॅनेजमेंट, साकेत प्रकाशन, पुणे, 2016

Course Title: गोमंतक आणि कोकण या प्रदेशातील लोककला

Course Code: MAR-IV.E-8

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. लोककलांच्या अभ्यासाचे महत्त्व ध्यानात आणून देणे.
2. गोमंतकीय लोककलांच्या अभ्यासाविषयीची आवड निर्माण करणे.
3. कोकणातील लोककलांचा परिचय करून घेणे.
4. गोमंतक आणि कोकण या प्रदेशातील लोककलांतील साम्यभेदांचा शोध घेणे.

Learning Outcome:

1. लोककलांच्या परिचयातून लोकसाहित्याचा अभ्यास होईल.
2. गोमंतकीय लोककलांच्या परिचया बरोबरच त्यांचा अभ्यास करणे शक्य होईल.
3. कोकणातील लोककलांचा परिचय होईल.
4. गोमंतक आणि कोकणातील लोककलांत आढळणारे साम्यभेद शोधण्यातून सांस्कृतिक अनुबंध निर्माण होईल.

Syllabus:

1. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व व स्वरूप (10 Hours)
2. गोमंतकीय लोककला - धालो, जागर, मांड, सुंवारी, तालगडी, बनवड, झाडो, शिवोड, घोडेमोडणी आणि रणमाले (20 Hours)
3. कोकणातील लोककला - दशावतार, चित्रकथी, कळसुत्री बाहुल्या, नमन, जाखडी, पांगुळ, धालोत्सव, चपई, (20 Hours)
4. गोमंतक आणि कोकणातील, लोककलांचा सांस्कृतिक साम्यसंबंध (10 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुबल रमेश, 'लोकसाहित्याचे अंतरंग', शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, 2014
2. खेडेकर विनायक, 'लोकसरिता', कला आणि संस्कृती संचालनालय, 1993
3. तापस - राजापुरे पुष्पलता, 'कोकणातील लोककला', शब्दालय प्रकाशन, 2014

4. नायक काशिनाथ दामोदर, 'गोमंतकीय संस्कृतीची जडणघडण', गोमंतक विद्यानिकेतन प्रकाशन, 1980
5. पैंगिणकर, अजित., 'काणकोणची लोककला एक दायज', काणकोण अनुजित प्रकाशन, 2001
6. माने वसुधा, 'गोमंतकातील धालो', 1964
7. सातोस्कर बा.द., 'गोमंतक प्रकृती आणि संस्कृती', खंड-1 व खंड -2, 1979
8. सुखटणकर ज.स. - 'रुपड्यांची रुपककथा', 1970

T.Y.B.A (Semester - V)

Course Title: व्याकरण

Course Code: MAR-V.C-7

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. एक स्वतंत्र विषय म्हणून व्याकरणाकडे पाहण्याची जाणीव निर्माण करणे.
2. मराठी व्याकरण परंपरेचा परिचय करून देणे.
3. व्याकरणातील पायाभूत संकल्पनांच्या अभ्यासाचे महत्त्व पटवून देणे.
4. भाषाभ्यासाला व्याकरणाचा अभ्यास कसा साहाय्यभूत ठरतो ते पाहणे.

Learning Outcome:

1. व्याकरण या विषयाची विद्यार्थ्यांना स्वतंत्रपणे ओळख होईल.
2. मराठी व्याकरणाची परंपरा समजू शकेल.
3. व्याकरणातील विविध संकल्पनांकडे व्याकरणकारांनी कोणकोणत्या भूमिकातून पाहिले आहे ते समजावून घेता येईल.
4. भाषेच्या अभ्यासाकडे व्याकरणाच्या दृष्टिकोनातून पाहण्याची दृष्टी प्राप्त होईल.

Syllabus:

1. व्याकरण- व्याख्या, व्याकरणाच्या अभ्यासाचे महत्त्व, मराठीतील व्याकरण परंपरेची ओळख
(07 Hours)
2. वर्णविचार व संधी- वर्णांचे प्रकार, वर्णांचे वर्गीकरण: - एक स्थूल परिचय
संधी - संधीचे प्रकार; स्वरसंधी, व्यंजनसंधी, विसर्गसंधी
(15 Hours)
3. शब्दविचार- शब्दांचा विकारी व अविकारी जातीलिंग, वचन.
(20 Hours)
4. शब्दविकरण - विभक्ती विचार (स्वरूप व वादविवादांसह अभ्यास)
(12 Hours)
5. समास - 1. अव्ययीभाव समास
2. तत्पुरुष समास
3. व्द्वंद्व समास
4. बहुव्रीही समास
(06 Hours)

संदर्भ ग्रंथ:

1. गोविलकर लीला, 'मराठीचे व्याकरण', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 2006
2. दामले मो. के., 'शास्त्रीय मराठी व्याकरण', देशमुख आणि कं., पुणे, 1970
3. भागवत श्रीपाद, 'मराठी व्याकरण', विद्याभारती प्रकाशन, लातूर, 1980
4. मंगरूळकर अरविंद, 'मराठीच्या व्याकरणाचा पुनर्विचार', पुणे विद्यापीठ, पुणे, 1978
5. वाळंबे मो.रा., 'सुगम मराठी व्याकरण लेखन', नितीन प्रकाशन, पुणे, 2011
6. शहा के.पी., 'मराठी व्याकरण', ओम पब्लिकेशन्स, कोल्हापूर, 2012

Course Title: मराठी वाङ्मयाचे सांस्कृतिक स्वरूप

Course Code: MAR-V.E-9

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. संस्कृती आणि साहित्य यातील परस्पर संबंध समजावून देणे.
2. इंग्रजांच्या आगमनामुळे सांस्कृतिक जीवनात झालेल्या स्थित्यंतरांचा परिचय करून देणे.
3. सामाजिक, शैक्षणिक व सांस्कृतिक क्षेत्राच्या विकासामध्ये योगदान देणाऱ्या व्यक्ती व संस्था यांच्या कार्याचा परिचय करून देणे.
4. साहित्यक्षेत्रातील नवीन प्रेरणा व प्रवाहांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

1. समाजाच्या विकासामध्ये साहित्य आणि संस्कृती यांच्यातील स्थित्यंतरे कशी कारणीभूत ठरतात यांचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
2. इंग्रजांच्या आगमनामुळे साहित्य आणि समाज यांच्यावर झालेले परिणाम समजून घेता येतील.
3. सामाजिक क्षेत्रामध्ये वैचारिक प्रबोधनाच्या दृष्टीने राबवलेल्या उपाययोजनांचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान होईल.
4. साहित्य क्षेत्रातील नवीन प्रवाहांच्या निर्मितीमागील हेतू समजावून घेता येतील.

Syllabus:

1. संस्कृती म्हणजे काय ? साहित्य आणि संस्कृती यांचा परस्पर संबंध (15 Hours)
2. अव्वल इंग्रजी कालखंडातील - सांस्कृतिक बदलाचा साहित्यावरील परिणाम -
 - I. सांस्कृतिक, सामाजिक - परमहंस सभा, आर्य समाज, प्रार्थना समाज, ब्राह्मो समाज, सत्यशोधक समाज
 - II. शैक्षणिक - एलफिस्टन, मे. कॅंडी, बोर्ड ऑफ एज्युकेशन, दक्षिणा प्राईज कमिटी
 - III. साहित्यनिर्मिती (15 Hours)
3. 1874-1920 या कालखंडातील साहित्य निर्मितीमागील प्रेरणा व प्रवृत्ती -
विष्णुशास्त्री चिपळूणकर, गो.ग.आगरकर, लोकमान्य टिळक यांचे सामाजिक व सांस्कृतिक कार्य- सुधारणावादाच्या संदर्भात (15 Hours)
4. 1920 - 1960 या कालखंडातील बदलत्या विचार प्रवाहांचा मराठी साहित्यावर

पडलेला प्रभाव.

I. मार्क्सवाद, समाजवाद आणि गांधीवाद

(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कर्हाडे सदा, 'अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी', लोकवाडमय गृह, मुंबई, 1981
2. कुलकर्णी कृ.भि, 'आधुनिक मराठी गद्याची उत्क्रांती', मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय, मुंबई, 1956
3. जोशी महादेवशास्त्री, 'भारतीय संस्कृतिकोश', भारतीय संस्कृतीकोश मंडळ, पुणे, 1979
4. जोशी लक्ष्मणशास्त्री, 'मराठी विश्वकोश', महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, 1986
5. श्री.जोग रा.,(संपा.) 'मराठी वाडमयाचा इतिहास खंड तिसरा', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1999
6. श्री.जोग रा.,(संपा.) 'मराठी वाडमयाचा इतिहास खंड चौथा', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1999
7. श्री.जोग रा.,(संपा.) 'मराठी वाडमयाचा इतिहास खंड पाचवा (भाग पहिला व दुसरा)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 1999
8. रा. ग. जाधव,(संपा.) 'मराठी वाडमयाचा इतिहास खंड सातवा (भाग पहिला)', महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, 2009
9. मालशे स.गं, 'साहित्य – सिध्दांत', महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, 1982

Course Title: आत्मचरित्र: साहित्यप्रकार आणि उपयोजन

Course Code: MAR-V.E-10

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकाराच्या व्याख्या व स्वरूप समजावून घेणे.
2. मराठीतील आत्मचरित्रपर वाङ्मयाचा स्थूल परिचय करून घेणे.
3. आत्मचरित्रपर वाङ्मयाच्या प्रेरणा, घटक व विशेषांची माहिती करून देणे.
4. उपयोजित आत्मचरित्राच्या अभ्यासामुळे आत्मचरित्राच्या मूल्यमापनासाठी आवश्यक असलेली मनोभूमिका तयार करणे.

Learning Outcome:

1. आत्मचरित्रपर साहित्याच्या वाचनाची गोडी विद्यार्थ्यांच्या मनात निर्माण होईल.
2. मराठीतील आत्मचरित्रपर वाङ्मयाची एक स्वतंत्र वाङ्मयप्रकार म्हणून ओळख होईल.
3. आत्मचरित्राचा घटकलक्षी अभ्यास कसा करावा याची माहिती मिळेल.
4. उपयोजित आत्मचरित्राच्या अभ्यासामुळे एक समीक्षात्मक, मूल्यमापनात्मक दृष्टी प्राप्त होईल.

Syllabus:

1. आत्मचरित्र या वाङ्मयप्रकाराच्या व्याख्या व स्वरूप, घटक व आत्मचरित्र लेखनाचे विविध प्रकार. (20 Hours)
2. मराठीतील आत्मचरित्रपर वाङ्मयाचा स्थूल परिचय (10 Hours)
3. आत्मचरित्राचे मूल्यमापन (10 Hours)
4. उपयोजित आत्मचरित्राचा विविधांगी / सूक्ष्म अभ्यास - चाकाची खुर्ची, नासिमा हर्जुक (20 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कर्हाडे सदा, 'चरित्र आणि आत्मचरित्र', लोकवाङ्मयगृह प्रकाशन, मुंबई, 1976
2. कुलकर्णी अनंत अनिरुद्ध, 'प्रदक्षिणा खंड 1', कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 2002
3. कुलकर्णी अनंत अनिरुद्ध, 'प्रदक्षिणा खंड 2', कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 2004

4. जाधव रा.ग., ‘मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड 7’, (संपा) महाराष्ट्र साहित्य परिषद प्रकाशन, पुणे, 2011
5. जोशी अ.म., ‘चरित्र – आत्मचरित्र’, सुविचार प्रकाशन, धंतोली, 1965
6. देशपांडे अ.ना., ‘आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग 2’, (संपा.) व्हीनस प्रकाशन, पुणे, 1979
7. मोराळे महालक्ष्मी, ‘आत्मचरित्रात्मक कादंबरी’, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, 2010
8. यादव आनंद, ‘आत्मचरित्रमीमांसा’, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 2014

Course Title: पत्रकारिता: स्वरूप आणि कौशल्ये

Course Code: MAR-V.E-11

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. पत्रकारिता म्हणजे काय? तिची उपयुक्तता समजावून देणे.
2. पत्रकारितेतील लेखनकौशल्ये समजावून देणे.
3. पत्रकारितेचे स्वरूप व्याख्या व प्रकार समजावून देणे.
4. पत्रकारितेसाठी आवश्यक गुणकौशल्यांचे ज्ञान करून देणे.

Learning Outcome:

1. पत्रकारिता म्हणजे काय? व तिची आजच्या काळातील उपयुक्ततेचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.
2. मराठी पत्रकारितेचा परिचय करून घेता येईल.
3. बातमीदारासाठी आवश्यक नीतिमूल्यांचा परिचय होईल.
4. बातमीलेखनाचे कौशल्य आत्मसात करता येईल.
5. वृत्तपत्राच्या वार्ताहराला आवश्यक गुणकौशल्ये आत्मसात करता येतील.

Syllabus:

1. पत्रकार आणि पत्रकारिता म्हणजे काय?, मराठी पत्रकारितेचा परिचय	(15 Hours)
2. बातमी: स्वरूप, व्याख्या वरचना, बातमीपत्र लेखन, वार्तासंकलन - बातमी लेखनातीलकायदेशीर बाबी	(15 Hours)
3. मुद्रित व वृत्तपत्रीय लेखन: (अग्रलेख, लेख, स्तंभलेखन, सदरलेखन, वाचकांचा पत्रव्यवहार व मुलाखत)	(15 Hours)
4. इलेक्ट्रॉनिक पत्रकारितेचे स्वरूप	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अकलूजकर प्रसन्नकुमार, 'फीचर रायटिंग', श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, 2008
2. कुलकर्णी एस. के., 'बातमीदारी', विद्या प्रकाशन गृह, पुणे, 2001
3. गर्गे स.मा., 'पत्रकार आणि पत्रकारिता', मानसन्मान प्रकाशन, पुणे, 1990
4. ताम्हणे चन्द्रकान्त, 'वार्ता संकलन', पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 2003

5. देशपांडे ए.व्ही., 'मराठी पत्रकारिता', सुखद सौरभ प्रकाशन, सातारा, 2008
6. पाध्ये प्रभाकर, 'पत्रकारितेची मूलतत्वे', (अनुवाद : परांजपे प्र.ना, परांजपे वसुधा), मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 2007
7. माळी सुनील, 'बातमीदारी', राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
8. लांडगे संजय, 'उपयोजित मराठी', दिलीपराज प्रकाशन प्रा. लि., पुणे, 2011
9. लेले रा.का., 'मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास', कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 2000
10. पिंगळे किरण नामदेव, (संपा), 'संवाद कौशल्ये आणि प्रसारमाध्यमे', शब्दश्री प्रकाशन, पुणे, 2015

Course Title: भाषिक कौशल्ये आणि व्यक्तिमत्त्व विकास

Course Code: MAR-V.E-12

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. व्यक्तिमत्त्व विकासात असलेल्या भाषिक कौशल्याचा परिचय करून घेणे.
2. जनसंपर्कात भाषिक कौशल्याचे महत्त्व कसे असते ते समजावून घेणे.
3. व्यक्तिमत्त्व विकासाचे संवर्धन ज्या घटकांमुळे होऊ शकते त्या घटकांचा अभ्यास करणे.
4. भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास व सादरीकरणामुळे व्यक्तिमत्त्वात होणाऱ्या बदलांची जाणीव करून देणे.

Learning Outcome:

1. व्यक्तिमत्त्व विकासाविषयी एक स्वतंत्र जाणीव निर्माण होईल.
2. विविध भाषिक कौशल्यांचा अभ्यास होईल.
3. भाषा व साहित्याद्वारे व्यक्तिमत्त्व विकास होऊ शकतो असा आत्मविश्वास विद्यार्थ्यांच्या मनात निर्माण होईल.
4. भाषिक कौशल्यांच्या सादरीकरणामुळे / प्रात्यक्षिकामुळे सुस कलागुणांना उत्तेजन मिळेल.

Syllabus:

1. भाषिक कौशल्यांचे स्वरूप व महत्त्व - श्रवण, वाचन, आकलन, भाषण व संभाषण
(20 Hours)
2. जनसंपर्कात भाषिक कौशल्यांचे महत्त्व आणि इतर भाषिक कौशल्ये - उच्चारण निवेदन, अभिवाचन, भाषाशैली, देहबोली.
(15 Hours)
3. व्यक्तिमत्त्व विकासाचे महत्त्व - कलागुणांची जोपासना, समाजविकासाची जाणीव, नेतृत्व गुणांची जोपासना.
(15 Hours)
4. भाषिक कौशल्यांत अन्य भाषांचे स्थान - अवतरणे, सुभाषित व सुविचार, काव्यावतरणे, ग्रंथांचे संदर्भलेख इ.
(10 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. देसाई रवींद्र, 'प्रभावी भाषणकला', प्रफुल्लता प्रकाशन, पुणे, 2004
2. देशपांडे पु.ल., 'रेडियोवरील भाषणे', मौज प्रकाशन, पुणे, 1980

3. पेंडसे अंजली, 'देहबोली', नीलकंठ प्रकाशन, पुणे, 2004
4. नसिराबादकर ल.रा., 'व्यावहारिक मराठी', फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, 2008
5. माळी सुनील, 'बातमीदारी', राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
6. साने र.य., 'लेखनमित्र', विद्या विकास पब्लिशर्स प्रा.लि. नागपूर, 2007

Course Title: मराठी पथनाट्य: स्वरूप व सादरीकरण

Course Code: MAR-V ID-1

Marks: 100

Credits: 0 4

Course Objective:

1. पथनाट्य या नाट्यप्रकारांचा परिचय होईल.
2. या नाट्यप्रकाराला असलेले वाडमयमूल्य, प्रयोगमूल्य व नाट्यमूल्य अभ्यासणे शक्य होईल.
3. पथनाट्य लेखनातील विविध घटकांचा परिचय होईल.
4. पथनाट्य लेखन व परीक्षणाविषयीची आवड निर्माण होईल.
5. पथनाट्य सादर करण्याची सवय होईल.

Learning Outcome:

1. पथनाट्य या नाट्यप्रकाराची एक वाडमयप्रकार व कलाप्रकार म्हणून ओळख होईल.
2. पथनाट्य या नाट्यप्रकारांचे, वाचन व लेखनविषयक जाणिवेचे विकसन होऊ शकेल.
3. सुस लेखन व अभिनयगुणांना वाव मिळेल.
4. या नाट्यप्रकाराच्या मूल्यमापनाची क्षमता निर्माण होईल.

Syllabus:

1. पथनाट्य एक नाट्यप्रकार, साहित्यप्रकार व घटकांतर्गत अभ्यास	(05 Hours)
2. पथनाट्य - संहिता लेखनाचे स्वरूप	(15 Hours)
3. पथनाट्य - वाडमयमूल्य, प्रयोगमूल्य व नाट्यमूल्य- समीक्षण	(15 Hours)
4. पथनाट्य- प्राथमिक लेखन, वाचन, गटचर्चा, सुधारित लेखन	(10 Hours)
5. पथनाट्य / गटवार सादरीकरण, गटचर्चा, मूल्यांकन, सुधारित लेखन	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कानडे मु.श्री., 'नाट्यशोध', नीहारा प्रकाशन, पुणे - 1987.
2. काळे के.ना व इतर, 'मराठी रंगभूमी नाटक, घटना आणि परंपरा', मराठी साहित्यसंघ, मुंबई - 1971.
3. कुलकर्णी गो.म., 'मराठी नाट्यसृष्टी', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे -30

4. गणोरकर प्रभा., उहाके वसंत आबाजी व इतर (संपा), 'वाडमयीन संज्ञा – संकल्पना कोश',
पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई – 2001.
5. नाईक राजीव, भोळे प्रवीण, 'भारतीय प्रयोग कलांचा परिचय व इतिहास – नाट्य',
लोकवाडमयगृह, मुंबई – 2010.
6. सरदेसाई माया, 'भारतीय रंगभूमीची परंपरा', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे – 1996.

T.Y.B.A (Semester - VI)

Course Title: भाषाविज्ञान

Course Code: MAR-VI.C-8

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. भाषाविज्ञान, विज्ञान म्हणून स्वरूप समजावून घेणे.
2. भाषेच्या उत्पत्तीविषयक सिद्धांतनाचा परिचय करून घेणे.
3. प्रमाणभाषा व बोलीभाषांच्या अभ्यासाच्या पद्धती अभ्यासणे.
4. भाषाविज्ञानाच्या दृष्टीने मराठीची पूर्वपीठिका समजावून घेणे.

Learning Outcomes:

1. एक विज्ञान म्हणून भाषाविज्ञानाची विद्यार्थ्यांना ओळख होईल.
2. भाषेचे उत्पत्तीविषयक सिद्धांत समजावून घेण्याबरोबरच विविध भाषाभ्यास पद्धतीचा अभ्यास होईल.
3. प्रमाणभाषा म्हणून मराठीचा व इतर बोलींचा परिचय होईल.
4. एकूणच मराठीची पूर्वपीठिका समजावून घेता येईल.

Syllabus:

1. भाषा आणि भाषाविज्ञान (15 Hours)
 - भाषा व्याख्या, भाषेचे स्वरूप, भाषेच्या विविध अवस्था- आंगिक हावभावाची, दृश्यचिन्हांची, लिपिबद्ध, मौखिक, इ.
2. भाषेचे उपपत्तीविषयक सिद्धांत व भाषाभ्यासपद्धती (15 Hours)
 - ऐतिहासिक, वर्णनात्मक व सामाजिक
3. मराठीची पूर्वपीठिका (15 Hours)
 - आर्यभाषा, आंतर-बहिर्वर्तुळ सिद्धांत, संस्कृत-प्राकृत- महाराष्ट्री- मराठी असा प्रवासाभ्यास
4. प्रमाणभाषा व बोलीभाषा (15 Hours)
 - स्वरूप, विशेष व प्रकार, मराठीच्या प्रमुख बोलींचा अभ्यास- मालवणी, चित्पावनी, आगरी

संदर्भ ग्रंथ

1. कालेलकर ना.गो., 'भाषा आणि संस्कृती', मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, 2012
2. कालेलकर ना.गो., 'भाषा इतिहास आणि भुगोल', मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, 1985
3. कुलकर्णी कृ.पा., 'मराठी भाषा उद्गम आणि विकास', मोर्डन बुक डिपोट प्रकाशन, 1973
4. केळकर अशोक, 'वैखरी', मॅजेस्टिक बुक प्रकाशन, मुंबई, 1983
5. गर्जेद्रगडकर न., 'भाषा आणि भाषाशास्त्र', व्हिनस प्रकाशन, पुणे, 1991
6. गोविलकर लिला, 'वर्णनात्मक भाषाविज्ञान', आरती प्रकाशन, डॉबीवली, 1992
7. ग्रामोपाध्ये ग., 'भाषाविचार आणि मराठी भाषा', व्हिनस प्रकाशन, पुणे, 1964
8. जोगळेकरगं. ना., 'आधुनिक भाषाविज्ञान', सुविचार प्रकाशन, पुणे, 1987
9. जोशी प्र. न., 'सुबोध भाषाशास्त्र', स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 2003
10. पुंडे दत्तात्रय, 'सुलभ भाषाविज्ञान', स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, 1996
11. भंडारे आनंद, 'भाषाशास्त्र', निर्मल प्रकाशन, नांदेड, 2004
12. मालशे मिलिंद, 'आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन', लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, 2004
13. मालशे स गं., 'भाषाविज्ञान परिचय', व्हिनस प्रकाशन, पुणे, 1987
14. मालशे स गं., 'भाषाविज्ञान: वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक', पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, 2005

Course Title: मुक्तीपूर्व गोमंतकीय मराठी वाङ्मय

Course Code: MAR-VI.E-13

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. गोमंतकीय मराठी साहित्य वाचनाची आवड निर्माण करणे.
2. पोर्तुगीजपूर्वकालीन साहित्याची ओळख करून घेणे.
3. पोर्तुगीजकालीन साहित्याचे महत्त्व व विशेषांचा अभ्यास करणे.
4. पोर्तुगीजकालीन नियतकालिकांचे स्वरूप व कामगिरी समजावून घेणे.

Learning Outcome:

1. गोमंतकीय मराठी साहित्याची/ साहित्यप्रकाराची विद्यार्थ्यांना ओळख होईल.
2. गोमंतकीय मराठी वाङ्मयातील, विविध साहित्यप्रकारातील स्थित्यंतरे विद्यार्थ्यांना समजतील.
3. गोमंतकीय मराठी वाङ्मयातील संतसाहित्याचे महत्त्व व वेगळेपण ध्यानात येऊ शकेल.
4. गोमंतकीय मराठी नियतकालिकांचे, मुक्तिलढ्यातील योगदान ध्यानात येईल.

Syllabus:

1. पोर्तुगीजपूर्व गोमंतकीय संस्कृती व साहित्याचे स्वरूप पोर्तुगीजकालीन गोमंतकीय संस्कृती व तिचे गोमंतकीय जीवनावर झालेले परिणाम (15 Hours)
2. पोर्तुगीजकालीन साहित्य -कृष्णभट बांदकर, विठ्ठल केरीकर, सोहिरोबानाथ आंबिये व स्त्री कवयित्री (15 Hours)
3. ख्रिस्ती मराठी वाङ्मयातील भाषेचे स्वरूप व महत्त्व (15 Hours)
4. पोर्तुगीजपूर्व कालखंडातील नियतकालिके - स्वरूप व कार्य (15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. नायक काशिनाथ दामोदर, 'गोमंतकाची सांस्कृतिक जडणघडण', गोमंत विद्या निकेतन प्रकाशित, मडगाव, 2012
2. नायक केशव अनंत, 'पावशतकातील गोमंतक', (संपा.) सारस्वत ब्राम्हण समाज प्रकाशित, मडगाव, 1938
3. प्रभुदेसाई वि.बा., घवी रवीन्द्र, 'गोमंतकीय मराठी वाङ्मयाचा इतिहास-खंड 1', (संपा) गोमंतक मराठी अकादमी प्रकाशित, पणजी, 2003

4. प्रभुदेसाई वि.बा., 'सतराव्या शतकातील गोमंतकीय बोली', मुंबई विश्वविद्यालय, मुंबई, 1963
5. भोबे गोपाळकृष्ण केशव, 'असा हा गोमंतक', पंचेचाळीसावे साहित्य संमेलन समिती प्रकाशित, मडगाव, 1964
6. सरदेसाई मनोहर हिरबा, 'गोमंतकाचे असे ते दिवस', पुरोगामी प्रकाशन, गोवा, 1994
7. सरदेसाई मनोहर हिरबा, 'गोमंतकीय ख्रिश्चन समाज: निर्मिती व कार्य', कला व संस्कृती संचालनालय, गोवा, 2001
8. सातोस्कर बा.द., 'गोमंतक: प्रकृती व संस्कृती(खंड 1 ते खंड 3)', शारदीय प्रकाशन, पणजी, 2009

Course Title: मराठी प्रादेशिक कादंबरी: स्वरूप आणि उपयोजन

Course Code: MAR-VI.E-14

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. प्रादेशिक कादंबरीचे वेगळेपण समजावून घेणे.
2. मराठी प्रादेशिक कादंबरीचा स्थूल आढावा घेणे.
3. सैध्दांतिक तसेच उपयोजित स्तरावर त्याचा अभ्यास करणे.
4. मराठी प्रादेशिक कादंबरीच्या वैशिष्ट्यांचा परिचय करून देणे.

Learning Outcome:

1. प्रादेशिक कादंबरी या साहित्यप्रवाहाची ओळख होईल.
2. सैध्दांतिक व उपयोजित स्तरावर प्रादेशिक कादंबरीचे अध्ययन केल्यामुळे या लेखनप्रकाराचे मूल्यमापन करण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होईल.
3. मराठी प्रादेशिक कादंबरीलेखन करणाऱ्या महत्त्वाच्या लेखकांचा परिचय होईल.
4. या लेखनप्रकारातील विविध प्रवाह समजून घेता येतील.

Syllabus:

1. मराठी प्रादेशिक कादंबरी - स्वरूप व घटक (05 Hours)
2. मराठी प्रादेशिक कादंबरीची वाटचाल (05 Hours)
3. उपयोजन - जोगीण - सुभाष भेण्डे (45 Hours)
4. निवडक प्रादेशिक कादंबरी - स्वाध्याय(वाचन, चर्चा आणि मूल्यांकन) (05 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. कुलकर्णी मदन, 'मराठी प्रादेशिक कादंबरी: तंत्र आणि स्वरूप', श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर, 1984
2. जगनाळे रेखा रामकृष्ण, 'प्रादेशिक ग्रामीण साहित्य समीक्षेची समीक्षा', विजय प्रकाशन, नागपूर, 2007
3. कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा), 'प्रदक्षिणा - खंड दुसरा', कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, 2004.

4. मणगुतकर अशोक, 'सुभाष भेण्डे यांच्या कादंबऱ्या', गोमंतक मराठी अकादमी, गोवा, 2009
5. शेळके भास्कर, 'मराठी प्रादेशिक कादंबरी: स्वरूप आणि विश्लेषण,' शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, 2012
6. शेळके भास्कर, 'मराठी कादंबरीतील प्रादेशिकता', स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, 1997

Course Title: भाषांतर विद्या

Course Code: MAR-VI.E-15

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. भाषांतराचे स्वरूप व उद्दिष्टे समजावून देणे.
2. भाषांतराचे महत्त्व विशद करणे.
3. भाषांतराचे विविध प्रकार समजावून देणे.
4. भाषांतरासाठीच्या आवश्यक कौशल्यांचे ज्ञान करून देणे.
5. तौलनिक साहित्याभ्यासात भाषांतर विद्येचे महत्त्व समजावून देणे.

Learning Outcome:

1. भाषांतर म्हणजे काय - त्याची आजच्या काळातील उपयुक्ततेची विद्यार्थ्यांना जाणीव होईल.
2. भाषांतर करताना येणाऱ्या समस्यांवर मात करण्याची क्षमता निर्माण होईल.
3. भाषांतरप्रक्रिया समजावून घेता येईल.
4. प्रत्यक्ष अनुवाद करण्याची क्षमता निर्माण होईल.

Syllabus:

1. भाषांतर स्वरूप आणि उद्दिष्टे	(05 Hours)
2. भाषांतराचे प्रकार आणि वर्गीकरण	(10 Hours)
3. भाषान्तरप्रक्रिया, भाषांतरातील समस्या, भाषांतरकाराचे गुण	(20 Hours)
4. स्वाध्याय - (मुळ साहित्यकृती व तिचे मराठीमधील भाषांतर)	(25 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. अर्जुनवाडकर लीला, 'ललित साहित्याचे भाषांतर: एक यक्षप्रश्न' (भाषा आणि जीवन, 10,3, पावलाळा, 1992)
2. कर्हाडे सदा, 'भाषांतर', मुंबई, लोकवाडमय गृह प्रकाशन, 2011
3. चित्रे दिलीप, 'कवितेचे भाषांतर', नवभारत, 36.7, एप्रिल 1983
4. देशपांडे एल. एस., 'साहित्य-सेतू (साहित्याचे भाषांतर एक अभ्यास)', निर्मल प्रकाशन, 1999
5. कल्याण काळे /अंजली सोमण (संपा), 'भाषांतरमीमांसा', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 1997

6. सारंग विलास, 'भाषांतर आणि भाषा', मौज प्रकाशन, मुंबई, 2011
7. 'साहित्यसूची' (भाषांतर विशेषांक) दिवाळी, 1989

Course Title: माहितीपट (डॉक्युमेंटरी): लेखन आणि उपयोजन

Course Code: MAR-VI.E-16

Marks: 100

Credits: 04

Course objectives:

1. प्रसारमाध्यम आणि जनसंपर्क क्षेत्रातील माहितीपटाचे महत्त्व ध्यानात आणून देणे.
2. माहितीपटाचे स्वरूप आणि एकूणच रचना कशी असते त्याची माहिती करून देणे.
3. माहितीपट लेखनाचा परिचय आणि सराव करून देणे.
4. माहितीपटाच्या संपूर्ण- चित्रिकरण प्रक्रियेचा परिचय करून देणे.

Learning outcomes:

1. माहितीपटाचे स्वरूप अभ्यासल्यामुळे एक व्यावसायिक कौशल्य विकसित होईल.
2. माहितीपटाच्या अभ्यासामुळे पुढील पटकथा वा चित्रपटकथा लेखनाची प्राथमिक तयारी होऊ शकेल.
3. चित्रिकरण प्रक्रियेचा परिचय होऊ शकेल.
4. प्रसारमाध्यमे आणि जनसंपर्क क्षेत्रात रोजगाराची संधी.

Syllabus:

1. माहितीपट- व्याख्या, स्वरूप व उद्दिष्टे (15 Hours)
प्रकार-परिचयात्मक (व्यक्ती, संस्था, स्थल इ.)
जागृतीपर- प्रबोधनपर, संशोधनपर इ. माहितीपट रचनेचे स्वरूप
2. माहितीपट लेखन- विषय, रूपरेषा, साधनसामग्री, इ. (15 Hours)
घटकाभ्यास- निवेदन, संवाद, वातावरण, स्वभावदर्शन,
गीत, प्रतीक, श्रेयनामावलीचे महत्त्व
3. माहितीपट निर्मितीप्रक्रिया- चित्रीकरणपूर्व तयारी, प्रत्यक्ष चित्रिकरण,
उपलब्ध चित्रण, छायाचित्रे व अन्य दस्तावेज,
प्रमुख व्यक्तीचे भाष्य व प्रसंगाची पुनर्निर्मिती (15 Hours)

4. माहितीपटाचे उपयोजन / निर्मितीचे सादरीकरण (15 Hours)
- निवडलेल्या विषयावरील माहितीपटाचे सादरीकरण, माहितीपटाचे मूल्यमापन

संदर्भ ग्रंथ

1. पाडळकर विजय, 'गर्द रानात...भर दुपारी', मौज प्रकाशन, मुंबई, 2002
2. पाडळकर विजय, 'फ्लॅशबॅक', मौज प्रकाशन, मुंबई, 2005
3. बर्बे उज्जला, 'जनसंज्ञापन व आधुनिक प्रसारमाध्यमे', वाय.बी.चव्हाण मुक्त विद्यापीठ प्रकाशन, नाशिक, 2010
4. माळी सुनील, 'बातमीदारी', राजहंस प्रकाशन, पुणे, 2008
5. मुळे अंजली, 'सृजनाचे साक्षात्कार', मौज प्रकाशन, मुंबई, 2001
6. सपकाळ अनिल, 'मराठी चित्रपटाची पटकथा', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, 2003

Course Title: मराठी एकांकिका: स्वरूप व सादरीकरण

Course Code: MAR-VI. ID-2

Marks: 100

Credits: 04

Course Objective:

1. एकांकिका या नाट्यप्रकारांचा परिचय होईल.
2. या नाट्यप्रकाराला असलेले वाङ्मयमूल्य, प्रयोगमूल्य व नाट्यमूल्य अभ्यासणे शक्य होईल.
3. एकांकिका लेखनातील विविध घटकांचा परिचय होईल.
4. एकांकिका लेखन व परीक्षणाविषयीची आवड निर्माण होईल.
5. एकांकिका सादर करण्याची सवय होईल.

Learning Outcome:

1. एकांकिका या नाट्यप्रकाराची एक वाङ्मयप्रकार व कलाप्रकार म्हणून ओळख होईल.
2. एकांकिका या नाट्यप्रकारांचे, वाचन व लेखनविषयक जाणिवेचे विकसन होऊ शकेल.
3. सुप्त लेखन व अभिनयगुणांना वाव मिळेल.
4. या नाट्यप्रकाराच्या मूल्यमापनाची क्षमता निर्माण होईल.

Syllabus:

1. एकांकिका एक नाट्यप्रकार, साहित्यप्रकार व घटकांतर्गत अभ्यास	(05 Hours)
2. एकांकिका - संहिता लेखनाचे स्वरूप	(15 Hours)
3. एकांकिका - वाङ्मयमूल्य, प्रयोगमूल्य व नाट्यमूल्य-समीक्षा	(15 Hours)
4. एकांकिका - प्राथमिक लेखन, वाचन, गटचर्चा, सुधारित लेखन	(10 Hours)
5. एकांकिका / गटवार सादरीकरण, गटचर्चा, मूल्यांकन, सुधारित लेखन	(15 Hours)

संदर्भ ग्रंथ

1. नाईक राजीव, भोळे प्रवीण, 'भारतीय प्रयोग कलांचा परिचय व इतिहास नाट्य', लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, 2010
2. कानडे मु.श्री., 'नाट्यशोध', नीहारा प्रकाशन, पुणे, 1987
3. काळे के.ना व इतर, 'मराठी रंगभूमी नाटक', घटना आणि परंपरा, मराठी साहित्यसंघ, मुंबई - 1971.
4. कुलकर्णी गो.म., 'मराठी नाट्यसृष्टी', मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे -30

5. गणोरकर प्रभा., उहाके वसंत आबाजी व इतर (संपा), 'वाडमयीन संज्ञा – संकल्पना कोश',
पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, 2001
6. घवी रवींद्र, भावे पुष्पा, व इतर (संपा.), 'प्रदक्षिणा (खंड -2)', कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, 2008
7. भगत दत्ता, 'निवडक एकांकिका', साहित्य अकादमी प्रकाशन, 2010
8. शिंदे विठ्ठल, (संपा) 'सर्वोत्कृष्ट एकांकिका', जाई प्रकाशन, उल्हासनगर, 2007